

MOLITVA U KRŠĆANSKOM ŽIVOTU

TOMISLAV IVANČIĆ
Kaptol 13, 41000 Zagreb

Izvještaj sa znanstvenog skupa
Primljeno 2/95
UDK 248.143

Sažetak

Članak obrađuje sadržaj četvrtog dijela Katekizma Katoličke crkve, koji glasi: molitva u kršćanskom životu. Katekizam izlaže molitvu kao jednu od četiri bitne sastojnice kršćanskog života. Da bi se čovjek mogao spasiti, potrebno je vjerovati, primati sakramente, živjeti kršćanski moral i moliti. Kateheza u kojoj se sve temeljitije i bolje ne izlaže molitva i u kojoj se ne moli, nije kršćanska, nije vjerna, nije katolička. Katekizam do krajnosti zaoštava tu potrebu molitve citirajući riječi sv. Alfonsa de Liguorija: "Tko moli, sigurno se spašava, tko ne moli, sigurno je osuđen" (KKC 2744). Nemoguće je vjerovati, a sakramenti su neplodni, ako čovjek ne moli. Molitva je duša svakog djelovanja i katehiziranja. Molitva je Božji poziv i čovjekov odgovor, uzajamni zov Boga i čovjeka, drama saveza između Boga i čovjeka, odnos s Bogom u povijesnim zbivanjima. Molitva je dar Duha Svetoga i njegovo djelo u nama. Molitva je posrednica između onoga što spoznajemo u vjeri, primamo u sakramentima i djelujemo u moralnom životu kršćanske prakse. U srcu se događa molitva kao zov i odgovor. Bog čovjeka poziva, on ga spašava i nagovara, a čovjek u središtu sebe čuje Božju riječ i na nju odgovara. Tako molitva postaje stvaralačka, svemoćna, poput Božje riječi. Katekizam upozorava da molitva nije nešto u kršćanskom životu, nego sâm kršćanski život. Molitva je boj protiv nas samih i protiv napasniovih zamki. Molitva nikad ne smije prestati. Nije nam naredeno stalno raditi, bdjeti i postiti, ali nam je naredeno bez prestanka moliti. Bez molitve nema Božjeg djelovanja u nama, a bez njega nema pobjede nad zlom, bolestima i smrću. Bog nas uči moliti, daje nam Duha koji u nama moli i svoga Sina koji u nama i s nama moli.

Zadano mi je ovom skupu, odgovornom za vjernačku praksu Katoličke crkve u Hrvatskoj, iznijeti sadržaj četvrtog dijela Katekizma Katoličke crkve, koji glasi: molitva u kršćanskom životu.

Katekizam Katoličke crkve "služi kao pouzdan i autentičan tekst na koji će se crkveni pastiri i vjernici pozivati u naučavanju katoličkog nauka" - kaže Ivan Pavao II u Apostolskoj konstituciji "Čuvati polog vjere" (KKC, str. 14). Ovaj nauk nalazimo "posvjedočen i osvjetljen u Svetom pismu, apostolskoj Predaji i crkvenom Učiteljstvu" (str. 13). Papa Ivan Pavao II proglašuje ga "sigurnim pravilom za poučavanje vjere i

stoga valjanim i zakonitim sredstvom u službi crkvenog zajedništva". (Apostolska konst. KKC, str. 13)

POTREBA MOLITVE

Katekizam izlaže molitvu kao jednu od četiri bitne sastojnice kršćanskog života i stoga jednu od četiri djela KKC. Prvi dio Katekizma predstavlja Vjerovanje, drugi slavljenje kršćanskog otajstva, treći je život u Kristu, a četvrti kršćanska molitva.

Molitva dakle nije nešto usputno unutar Katoličke crkve, nije nešto što se mora činiti ili što bi bilo korisno, nije nešto što bi

Crkva samo zapovijedala iz svoje vlastite ponukanosti, nešto što bi se moglo mimoići, ili bez čega se može kršćanski živjeti, nego se bez molitve ne može biti kršćanin. Da bi se, dakle, bilo kršćaninom, da bi se čovjek mogao spasiti, potrebno je vjerovati, zatim primati sakramente, držati kršćanski moral i napokon moliti.

Takvo stanje stvari u Katoličkoj crkvi nije neko novo otkriće, nego je sadržaj koji je od početka Crkve duboko utkan u njeno tkivo. Jer taj raspored Katekizma je tradicionalan, kaže nam uvodna Apostolska konstitucija, a preuzeo ju je još Katekizam sv. Pija V (usp. KKC, str. 12). Za ispravnost takve tvrdnje možemo navesti i Djela apostolska, u kojima su baš ta četiri elementa već u počecima Crkve navedena kao bitna za život Crkve: "Bijahu postojani u nauku apostolskom, u zajedništvu, u lomljenju kruha i molitvama" (Dj 2,42). Prema tome, treba jednaku pozornost, jednako vremena posvetiti izlaganju, produbljanju i praksi molitve kao što to u našoj katehezi i životu posvećujemo vjerovanju, katoličkom nauku, izlaganju moralnog života i Božjih zapovijedi i izlaganju sakramenata. U našem razdoblju povijesti Crkve koje je karakteristično po strahu pred molitvom i bijegu od njezine prakse, ovakve tvrdnje Katekizma moraju iznenaditi. Naime, ako je molitva jedan od četiri bitna sastojka vjerničkog života, onda znači da vjera, sakramenti i kršćanski moral ne mogu bez molitve uspjeti. Ali jednako tako ne može uspjeti ni molitva bez sakramenata, moralnog života i vjere. Kao što čovjek bez duše, duha i tijela nije čovjek, tako i kršćanska vjera bez vjerskih istina, sakramenata, morala i molitve nije kršćanska vjera. Drugim riječima, kateheza u kojoj se ne moli zapravo nije kršćanska, nije vjernička, nije katolička. Katekizam naime naglašava: "Moliti je životna potreba." (KKC 668). Zatim citira Sv. Ivana Zlatoustog: "Ništa nije ravno molitvi; ona čini mogućim ono što je nemoguće i lakim ono što je teško. Nemoguće je da čovjek koji moli može griješiti." (KKC 668)

Potrebu za molitvom i nužnost da se ona poveže s vjerničkim životom naglašava

Katekizam riječima: "Molitva i kršćanski život su neodvojivi. Riječ je o istoj ljubavi i istom odricanju koje prodire iz ljubavi." (KKC 668). Katekizam do krajnosti zaoštava potrebu za molitvom citirajući riječi sv. Alfonsa de Liguoria: "Tko moli, sigurno se spašava, tko ne moli sigurno je osuđen." (KKC 668). Dakle, sv. Alfons, a s njime i čitava Crkva tvrde, da ne može propasti čovjek koji moli. Tko se moli, sigurno se spašava, kaže taj tekst. Istovremeno, propast povezuju s nedostatkom molitve. Tko ne moli, sigurno je osuđen. To je nevjerojatna tvrdnja. Nije je izrekao niti napisao neki duhovni pisac, nije to neka pretjerana tvrdnja kakvog molitveno-romantičarskog predavača, nije to tvrdnja nekog teologa, ni tvrdnja nekog mistika, asketa ili sveca, nego čitave Crkve: "Tko moli, sigurno se spašava; tko ne moli, sigurno je osuđen." Ta tvrdnja nas mora zamisliti. Još više, mora u nama pokrenuti snage za preokret u našem katehetskom djelovanju. Bez molitve je dakle sve uzaludno. Nemoguća je vjera, ako čovjek ne moli. Sakramenti su neplodni ako čovjek ne moli. Ako se ne otvaramo Bogu, nemoguće je biti dobar, plemenit i moralan. Molitva je dakle kvasac koji ukvasa sve naše djelovanje, naviještanje, katehiziranje i evangeliziranje, ona je sol koja začinja naš život i naše naviještanje, ona je duša svakog našeg djelovanja i katehiziranja. Bez duše je čovjek mrtav. Molitva je disanje duše. Čovjek umire kad prestaje disati.

ŠTO JE MOLITVA?

Da bismo dokučili opravdanost ovakvih katekizamskih tvrdnji, potrebno je pogledati što Katekizam smatra molitvom. Odmah na početku tumačenja molitve, citirajući Malu Tereziju, Katekizam kaže: "Za mene je molitva zanos srca, jednostavan pogled bačen prema nebu, usklik zahvalnosti i ljubavi u kušnji kao i radosti." (KKC 2558). Katekizam dalje kaže da je molitva Božji dar. To je susret Božje i naše žeđi. "Bog je žedan da mi budemo žedni njega" (2560). Molitva je uzdignuće duše k Bogu, kaže nam Katekizam ili traženje dobara od Boga (usp. KKC 2559). Molitva je odgovor na

Isusove riječi: "Kad bi ti znala dar Božji, ti bi u njega zaiskala i on bi ti dao vode žive." (Iv 4,10). Naša molitva je odgovor vjere na nezasluženo obećanje spasenja, odgovor ljubavi na žed Sina jedinca, kaže Katekizam (2561). Molitva je, kaže Katekizam, živi i osobni odnos sa živim i istinitim Bogom (2558).

Molitva je, dakle, Božji poziv i čovjekov odgovor. Bog se objavljuje, čovjek u molitvi odgovara Bogu vjerom. U molitvi mu čovjek kaže da želi činiti što on kaže i zato prima njegove sakramentalne geste. Bog poziva čovjeka, a čovjek u molitvi odgovara: Evo me. Kršćanska molitva je stoga saveznički odnos Boga i čovjeka. Molitva je, kaže nam Katekizam, "živ odnos djece Božje sa svojim neizmjerljivo dobrim Ocem, s njegovim Sinom Isusom Kristom i s Duhom Svetim" (2565). Molitva je boravak u prisutnosti tri puta Svetoga Boga i zajedništvo s njim (2565). To je moguće, jer smo po krštenju postali jedno biće s Kristom. Molitva je stoga izrazito kršćanska, ukoliko tvori zajedništvo s Kristom, te se širi u Crkvi koja je njegovo tijelo, kaže Katekizam (usp. 2565).

No molitva nije samo odnos dvaju bića, Boga i čovjeka. Ona je također odnos čitave povijesti Crkve i čovječanstva s Bogom. Ona se događa u povijesnim zbivanjima. Stoga je molitva, kaže KKC, odnos s Bogom u povijesnim zbivanjima (usp. 2568).

Bog ima inicijativu u molitvi. "Bog neprestano zove svaku osobu na tajanstveni susret molitve" (2567). "Taj korak ljubavi vjernoga Boga uvijek je u molitvi prvi, a čovjekov korak uvijek je odgovor." (2567). Tako je molitva zapravo uzajamni zov Boga i čovjeka. Ona je drama saveza između Boga i čovjeka. Molitva zapravo nastaje tamo gdje Bog pita čovjeka: "Gdje si?", kaže Katekizam. Molitva je čovjekov odgovor: "Evo, dolazim, Bože, vršiti volju tvoju!" (usp. Heb 10,5-7)(2568). Jednostavno Katekizam kaže: "Bog uvijek poziva čovjeka da mu se moli." (2569)

Molitva je razgovor s Bogom, kaže dalje Katekizam (2576). Molitva je razgovaranje s Bogom licem u lice, kao Mojsije, iz usta u

usta (2576). Molitva je zapravo "hoditi s Bogom" (usp. Post 6,9). Molitva je slušanje srca koje se odlučuje za Boga. Riječi u molitvi su ovisne o toj bitnoj stvarnosti. Ako čovjek moli, znači da mu je srce okrenuto k Bogu. Molitva u srcu je korijen, a molitva izrečena stablo kršćanskog života (usp. 2670). Bog nije samo djelovanje nego i govor. Isus je riječ Božja koja je došla da nas spasi. Ta riječ traži našu riječ kao odgovor na njegovu riječ. Hebrejska riječ "dabar" označava govor i čin, to je djelo i riječ zajedno. Stoga je bez molitve nemoguće djelo, ali je i bez djela nemoguća molitva. Tako kaže Katekizam: "Molitva obnavlja čovjeka na sliku Božju i čini ga dionikom snage Božje ljubavi koja spasava mnoge" (2572). Molitva je borba vjere, pouzdanja i vjernosti Bogu. Zapravo možemo mirno reći da je molitva sâm Sin Božji, Božja Riječ koju Otac izgovara, a u njoj mu Sin odgovara. Tako sv. Pavao može reći da Duh u nama neprestano moli neizrecivim uzdasima (usp. Rim 8,26). Molitva je dar Duha Svetoga i djelo Duha Svetoga u nama.

Molitva je svekoliko događanje između Boga i čovjeka. Što god čovjek čini, radi svjesno, slobodno, a to znači najprije spoznaje, onda tu spoznaju izgovara i pretvara je u djelo. Tako je molitva posrednica između onoga što spoznajemo u vjeri, primamo u sakramentima i radimo u moralnom životu kršćanske prakse. Molitva je prostor u koji Bog može doći da stupi u akciju za nas, kaže Walter Kasper.

Sve nam to kaže da je molitva za čovjeka bitna, da je za kršćanina neodvojiva od života i njegove budućnosti.

ČOVJEKOVA SPOSOBNOST ZA MOLITVU

Ako je molitva susretanje s Bogom, razgovor s njime, gledanje Boga licem u lice, ako je molitva odgovor na Božji poziv, onda nastaje pitanje - koje su to čovjekove sposobnosti koje mu omogućuju razgovor s Bogom. Ako čovjek nema oči, ne može vidjeti svjetlo i ljepotu cvijeta, ako nema ušiju, onda su mu zatvorena bogatstva glazbe, ako nema razuma, ne može razmišljati ni misaono komunicirati s drugima, ako

čovjek ne zna jezik, ne može s drugima ući u razgovor. Ako nema sposobnosti da s Bogom komunicira, onda je molitva nestvarna, govor u prazno.

O čovjekovoj sposobnosti da s Bogom komunicira Katekizam izričito govori. Katekizam najprije kaže: "Koji god bio jezik kojim molimo (pokreti i riječi), sav čovjek moli" (2562). Sav, to znači da se čovjek izražava kako tijelom tako i dušom, kako riječima tako i šutnjom, kako pokretima tako i djelima. A to znači da se u molitvi izražava kako tijelo tako i duh i duša. Ako se upitamo, koje je to mjesto gdje se molitva rađa, koja je to čovjekova sposobnost koja mu omogućuje da razgovara s Bogom, onda Katekizam odgovara: "Da bi označila mjesto iz kojeg molitva izvire, pisma govore o duši ili duhu, najčešće o srcu (više od 1000 puta). Srce je ono koje moli." (2562)

Čovjek je materijalan i duhovan. Ima dušu i tijelo. Želimo li istražiti koji je to izvor čovjekove duhovne, nematerijalne, besmrtnne duše, onda nalazimo u Sv. pismu da je to duh. U duši naime razlikujemo psihički i duhovni dio. Sv. Pavao u Poslanici Solunjanima razlikuje duh, dušu i tijelo (usp. 1 Sol 5,23). Duh je čovjekova osobnost, sposobnost kojom može komunicirati s Bogom, koji je Duh. Duhovni supstrat čovjek prima već kod začeca, kad Bog svoj besmrtni dah udahnuje u njega. Kršćaninu je besmrtni duh obogaćen Duhom Svetim, koji u njemu stanuje. Zato čovjek ima sposobnost komunicirati s Bogom ili moliti.

Sveto pismo govori također o srcu kao mjestu u kojem čovjek moli ili da srce moli. Srce je prema Sv. Pismu mjesto duha, to je izraz za onaj dio čovjeka koji nazivamo život, osoba sama, tajno sjedište čovjekove osobnosti, njegova života. To je mjesto koje je nedohvatno razumu i drugima, kaže Katekizam. Samo Duh Božji može ga proniknuti i spoznati. "Srce je boravište gdje jesam, gdje stanujem" - kaže Katekizam (2563). Srce je naime mjesto čovjekove odluke, središte svih naših težnji, tu izabiremo život ili smrt, tu čovjek živi u odnosu, jer je srce mjesto saveza s Bogom. Čovjek je stvoren na sliku Božju i ta slika Božja upravo je najbolje smještena u srce čovjeka, kaže Katekizam (usp. 2563).

Čovjek dakle ima božanske sposobnosti za komuniciranje s Bogom. On je stoga mjesto susreta svijeta i Boga. Čovjek je kruna stvaranja, a to znači da u sebi sadržava kako duhovni tako i materijalni stvoreni svijet. U srcu čovječjem se dakle susreće molitva stvorenog svijeta kao zov i odgovor. Srce je mjesto čovjekove duhovne sposobnosti, gdje je čovjek slobodan, gdje se odlučuje, gdje se opredjeljuje za Boga, gdje Boga sluša i gdje mu odgovara. Istovremeno, u čovječjem srcu prebiva Bog, tu Bog čovjeka poziva, tu ga miluje, grli, tu ga spašava, tu ga nagovara, tu čovjek u središtu sebe čuje Božju riječ i na nju odgovara snagom Božje prisutnosti u sebi. Čovjek je hram Duha Svetoga, u njemu stanuju Otac i Sin, kad god čovjek posluša i povjeruje Božjoj riječi (usp. Iv 14,23). Izgovarajući molitvu iz svoga središta, čovjek njome zahvaća duševni i materijalni svijet. Tako molitva postaje stvaralačka, svemoćna, ona poput Božje riječi govorom stvara. Kao što je Bog rekao: Neka bude, i zemlja je stvorena, tako i čovjek može molitvom iz središta svoga bića stvarati riječju.

Sin Božji je postao čovjekom. Otada molitva više nije čovjeku strana. Ne samo da čovjek može moliti, jer ima besmrtnu dušu i jer je primio Duha Svetoga, nego stoga što je Bog postao čovjekom te se čovjek može u odnosu na Boga izražavati ljudskim jezikom i čuti Božji ljudski jezik. Tako je premošten jaz između apsolutnog Boga i ograničenog čovjeka.

MOLITVENI ŽIVOT

Katekizam nas upozorava da molitva nije nešto u kršćanskom životu nego sâm kršćanski život. Molitva nije dodatak kršćanskog vjeri, nego je ona dah vjere, Božji zagrljaj, boravak u Bogu i Božji boravak u nama. Molitva nije neki specifično molitveni život, nego ona stvara život vjere, a ako je nema, to koči, odnosno ubija život. Molitva je otvaranje Božjem životu. Čovjek i nema u sebi drugi život, nego samo Božji.

Molitva je, kaže Katekizam, Božji dar. Zato je treba od Boga primati i od njega učiti moliti. Polog molitve Bog je ostavio

Crkvi. Zato se učiti moliti može iz pisane objave Starog i Novog zavjeta, od osobe Isusa Krista, iz Tradicije i iz života Crkve.

Ne samo da u Crkvi nalazimo Božji arhiv iz kojega možemo vaditi svoje molitve, nego u njoj imamo i žive učitelje i uzore molitve. Prvi i najveći uzor jest Isus Krist. No u Crkvi imamo bezbroj svetaca koji su svaki na svoj način bogato molili. Crkva ima liturgijski i molitveni život iz kojega možemo na najrazličitije načine učiti moliti. Crkva ima i one koji nas mogu uvoditi u molitvu. Ona je stvorila i mjesta na kojima možemo osobito moliti. Napokon, u Crkvi možemo naučiti sve izražaje molitve kao i borbu molitve.

Molitva je, kako vidjesmo, najdragocjeniji biser života. Ona omogućuje sve drugo u životu, ona je poput svjetla u kojem sve oko sebe vidimo, poput zraka u snazi kojega može čitav naš organizam funkcionirati, poput električnog kabla s kojim je spojena kuća kako bi sva instalacija mogla biti puštena u pogon. Tako važnu stvarnost ne smijemo učiti od bilo koga, nego od Boga. U Starom zavjetu knjiga Postanka govori kako su Adam i Eva razgovarali s Bogom. No ta molitva je prestala kad su oni okrenuli Bogu leđa, prekršili njegovu zapovijed, te su se morali pred njim sakriti. Tad je molitva zamuknula u njihovom srcu i na njihovim ustima. Abel moli, Kajin se odvrća od Boga i prestaje moliti. Noini sugrađani ne mole i zato propadaju. Noa hodi s Bogom i spašava se. Mojsije s Bogom razgovara, on protuslovi Bogu, postavlja pitanja, ali istovremeno mu vjeruje, moli za druge i čini ono što Bog od njega traži. Mojsije se zauzima za narod, u borbi protiv Amalečana drži uzdignute ruke i narod pobjeđuje, zagovara Mirjamino ozdravljenje i ona biva oslobođena gube.

David je pastir koji moli za svoj narod. On se duboko kaje, čvrsto prianja uz Božje obećanje, pouzdaje se u Boga kao dijete. Zapravo, ljudi koji mole pretvaraju se u Božje miljenike. Drugovanje u molitvi s Bogom čini njihov cijeli život novim, Božjim. Oni prestaju pripadati svijetu i njegovom eonu te postaju Božji sugrađani. Njima se događaju Božja djela.

Proroci su u četiri oka s Bogom, kaže Katekizam (usp. 2584). Njihova molitva nije bijeg iz nevjerna svijeta već slušanje Božje riječi u svijetu. Oni raspravljaju s Bogom, oni mu se jadaju, zauzimaju se za druge i iščekuju da će Bog poslati Spasitelja, gospodara ljudske povijesti.

Osobita molitva Biblije su psalmi. Oni su knjiga "u kojoj riječ Božja postaje čovjekovom molitvom". To je molitva zajednice, molitva Crkve. U njoj se prožimaju i međusobno srastaju himni, molitve u nevolji, zahvaljivanja, osobna i zajednička prošnja, meditacija, jednostavnost i spontanost molitve, žudnja za Bogom, kao i izraz mučnog stanja vjernika, te predanje u volju Božju. Psalmi su molitva čovjeka koji je prešao na Božju stranu. Zato su tako blizu novozavjetnom duhu.

Isus ima tajno vrelo svoje molitve koje je otkrio sa dvanaest godina kad je rekao: "Meni je biti u onome što je Oca mojega" (Lk 2,49);(2599). Isus nam je darovao sinovsku molitvu. Promatrajući i slušajući Sina, djeca se Božja uče moliti Ocu. On u molitvi nosi ljude uzevši ljudsku narav, zapravo on u molitvi čitavo čovječanstvo nosi pred Oca. Njegova riječ i djela su vidljivo očitovanje njegove molitve u tajnosti (usp. 2602).

Sva raznolikost, bogatstvo i neizrecivost ljudske molitve slijeva se u jednu snažnu rijeku, a to je volja Božja. Ona je središte iz kojega izlazi sva Isusova molitva i iz kojeg mi najdublje možemo učiti moliti.

Kad Isus moli, time nas već uči moliti. No Isus daje jasan nauk o molitvi. On najprije traži obraćenje srca iz kojega zahtijeva pomirenje s bratom, ljubav prema neprijatelju, molitvu za progonitelje. On zatim traži da se Ocu molimo u skrovitosti, bez ponavljanja mnoštva riječi, da praštamo jedni drugima i da uvijek tražimo kraljevstvo i sve drugo će nam se nadodati (usp. 2608).

Ta molitva je prepuna vjere, koja je sinovsko prianjanje uz Boga onkraj onoga što osjećamo i razumijemo, kaže Katekizam (2609). Ta molitva je smjela: "Sve što god zamolite i zaištete, vjerujte da ste postigli i bit će vam."

KAKO MOLITI

Naš život na zemlji je hodočašće prema vječnosti. Kao što hodočašće ima cilj, tako i naša molitva treba imati cilj. Ona je, kaže Katekizam, najprije upravljena Bogu Ocu po Sinu u Duhu Svetome. No molitva se može upraviti i Sinu kao i Duhu Svetome. Molitva Presvetog Trojstva se u Crkvi obično upravlja u zajedništvu s Isusovom majkom Marijom, koja je majka Crkve.

To hodočasničko molitveno življenje događa se i uči ponajprije u kućnoj Crkvi, u obitelji s usana i srca majke i oca. Molitvu nas uče i zaređeni službenici u Crkvi kao i katehete. U župama postoje i molitvene skupine u kojima nas Bog uči kako da u zajedništvu s drugima nosimo vapaj svog srca pred Boga. Osim toga, molitveni život treba duhovnog vođu koji je iskusan te zna voditi k Bogu.

Gdje se molitva treba događati? Sigurno tamo gdje jesmo, gdje nam je srce. No ona se obično događa u liturgiji Crkve, pred euharistijskim sakramentom i u zajednici vjernika u privatnim pobožnostima. U kući je dobro imati molitveni kutak, kaže Katekizam. No potrebno je da svaka biskupija ima mjesto gdje se može zajednički moliti časoslov, gdje se može ući u samoću i biti sam s Bogom. Mjesta molitve su hodočašća kao i mjesta na koja se hodočasti.

Na koji način, međutim, moliti? Crkva u svojoj tradiciji osobito preporuča usmenu molitvu, razmatranje i unutarnju molitvu.

Za usmenu molitvu Crkva pruža mnoštvo liturgijskih molitava, psalama, Isusovu molitvu Očenaša, molitve različitih svetaca te posebno kronicu. U usmenoj molitvi čovjek pristaje da naučenim riječima govori Bogu. Pri tome je važno da ta molitva ne bude izgovaranja molitvenih formula bez srca i svijesti o onome što govorimo. Stoga je molitva to snažnija i veća što čovjek svjesnije gleda onoga kome se moli a ne misli na ono što moli (usp. KKC 2704). No da bi čovjek mogao gledati onoga kome se moli, važno je biti gorljive duše. Nije važno koliko se molitava izmoli, nego kako se moli. Usmena je molitva, molitva mnoštva (2704). Ona odgovara

čovjekovoj naravi. Čovjek se naime služi čitavim svojim bićem u razgovoru s ljudima, pa i u razgovoru s Bogom. Zato je normalno da upotrebljava jezik, da sluša riječi koje govori, jer su one Božje, da i gestama pokazuje ono što jezičkom izgovara i da napokon srcem osluškuje i iz srca izgovara te molitve. Tada može usmena molitva postati jedan oblik kontemplativne molitve (usp. 2704).

Druga je molitva razmatranja. Razmatrati se može na riječima Svetog pisma, na svetim slikama, liturgijskim tekstovima, spisima crkvenih otaca, na raznim djelima iz duhovnosti, na temelju prirode i događaja oko nas. U razmatranju čovjek traži razloge svoga vjerovanja Božjoj riječi i načine kako da tu riječ ostvari u svome životu. Zato razmatranje mora pokrenuti i misao, ali i maštu, osjećaje i želje. Toliko ima načina razmatranja koliko i duhovnih učitelja, kaže KKC (usp. 2707).

Unutarnja molitva je, prema riječima sv. Terezije, "prisni prijateljski saobraćaj s Bogom, često zadržavanje nasamo s onim za koga znamo da nas ljubi" (2709). To znači stajati pred Ocem i njegovim Sinom Isusom Kristom u Duhu svetom. Za unutarnju molitvu potrebno je odlučno izabrati vrijeme i čvrsto ga se držati. Kako se događa ulazak i boravak u unutarnjoj molitvi? Treba najprije priznati svoje grijehе, zatim stajati pred Bogom i gledati ga u svome srcu, zatim oprostiti drugima i dopustiti Bogu da od nas zahtijeva da obratimo svoje srce, a onda mu treba dati čitavog sebe i dopustiti mu da nas preobrazi (usp. 2711). Unutarnja molitva je Božji dar, jer je to prisno prijateljevanje s Bogom. Ona je također i saveznički odnos s Bogom, ali i zajedništvo s Presvetim Trojstvom. Ona je najjače vrijeme molitve, jer se u njoj mogu pobijediti sve tjeskobe i poteškoće tijela i duše. Takva unutarnja molitva ili kontemplacija također je pogled vjere usmjeren na Isusa i na ono što on čini. No unutarnja molitva mora biti osluškivanje Boga, koji nam govori preko Božje riječi i znakova vremena. Ona zato uvijek vodi prema pristanku na ono što nam Bog kaže. Unutarnja molitva je šutnja i očekivanje onoga

što Bog donosi, očekivanje njegova dolaska. Ona nas sve dublje vodi u sjedinjenje s Kristovom molitvom i u sve dublji život koji daje Duh Sveti. Ta molitva pobjeđuje svaku nevolju i zato radosno pristaje na sve borbe, pustinje, tjeskobe, da bi iz njih izišla pobjednički slaveći Boga, priznavajući svoje grijehe, praštajući drugima, odričući se svega što nije Bog i tako se sjedinjujući s njim.

Molitva je i boj, kaže KKC (2725). To je boj protiv nas samih i protiv napasnikovih zamki, jer on nastoji odvratiti čovjeka od razgovora s Bogom. No čovjek onako moli kako živi. Onako živi kako moli. Tako je molitva kao borba i život kao borba, jedna jedinstvena duhovna borba (usp. KKC 2725).

Postoje kriva shvaćanja molitve ne samo izvan Crkve nego i u njoj samoj. Jedni misle da je to psihološko djelovanje. Drugi da je to napor sabranosti i misaona praznina u kojoj se čovjek odmara. Treći misle da su to obredni stavovi i neke riječi bez značenja. Jedni opet smatraju da molitva nema smisla, jer se ne može razumski i znanstveno obraditi. Drugi pak smatraju da treba u svijetu uživati i zato ih putenost ali i isto tako i aktivizam odvođe od molitve. Jedni nemaju uspjeha u molitvi ili su razočarani i povrijeđeni što im molitva nije uslišana onako kako su oni očekivali te se pitaju zašto bi molili (usp. 2726-2728).

Prva poteškoća u molitvi je rastresenost. Krivo je boriti se protiv nje, jer to znači upasti u njezinu zamku, kaže KKC (2729). Naprotiv, treba vidjeti gdje je naše srce, kome služimo i tko je naš gospodar, jesmo li doista stavili Boga na prvo mjesto, a tada će nestati i rastresenosti. Druga poteškoća je suhoća. To su molitve u kojima se ne doživljava ništa, ne aktiviraju se čuvstva, nema duhovnih užitaka. To je trenutak čiste vjere. Da bi se ponovo uspostavila radosna molitva, potrebno je obratiti srce k Bogu. To je mali napor u kojem se prisjećamo da stojimo pred Svemogućim i da nas on gleda i očekuje naše povjerenje.

Osobiti je napasnik u molitvi manjak vjere. Molimo, a ne vjerujemo da ćemo dobiti. Molimo tek kad je već krajnje opas-

no u životu. Nekad pak preuzetno tražimo da se mora dogoditi ono što hoćemo.

Duhovna lijenost može biti zapreka molitvi. Kad čovjek prestaje održavati disciplinu, askezu, smanjuje budnost i postaje nehajan, onda je sve u njemu slabo, i volja i tijelo. Tada nastaje malodušnost u kojoj molitva slabi i potpuno nestaje. To se događa i kad nismo uslišani te padamo u malodušnost smatrajući da molitva ne vrijedi. Sad se postavlja pitanje, je li nam molitva sredstvo za iskorištavanje Boga za naše potrebe ili je ona radosno prijateljevanje s Bogom. Osim toga, mislimo da mi točno znamo što treba od Boga moliti. Potrebno je stoga čuti Duha u nama, jer on vodi našu molitvu. Tada ćemo tražiti prava dobra, a ne da u svojim nasladama spiskamo ono što tražimo, kaže sv. Jakov (Jak 4,2-3; 2737).

Naša molitva je djelo koje se oslanja na Božje djelovanje u povijesti i na muku i uskrsnuće Isusa Krista. Prema tome, ona radi uvijek u skladu s Božjom providnošću. To je sinovsko oslanjanje na Boga, koji sve zna bolje od nas i koji će nam dati više nego mi možemo zamisliti ili željeti. Konačno, Isus moli u nama i s nama. Gdje mi ne vjerujemo, vjeruje on. Isus moli za nas, čak i umjesto nas i u prilog nama. On se uvijek za nas zauzima, kaže sv. Pavao. Važno je tražiti najprije kraljevstvo Božje, to znači Duha Svetoga, jer on sadrži sve druge darove (2741).

Molitva je disanje i kucaj srca. Ona nikad ne smije prestati. Zanimljivo je da nam nije naređeno da stalno radimo, bdijemo i postimo, ali nam je naređeno da bez prestanka molimo (2742). Moliti je uvijek moguće, jer to znači uvijek biti s Bogom, što god radili, bdjeli ili spavali. Konačno, moliti je životna potreba, jer bez molitve nema Božjeg djelovanja u nama, a bez Božjeg djelovanja nema pobjede nad zlom, nad bolestima i nad smrću. Bez prestanka moli onaj, kaže Origen, "koji povezuje molitvu s djelima i djela s molitvom" (Origen, De oratione, 12; 2745).

ZAKLJUČAK

Molitva je život, jer je izvor života Bog, a molitva je razgovor i komunikacija s

Bogom. Molitva je potrebna da bismo se spasili. Moliti nas uči Bog, on nam daje molitve, ali on nam daje i Duha koji u nama moli i svoga Sina koji u nama i s nama moli. U molitvi nikad nismo sami. Oko nas je oblak svjedoka, učitelja i vjernika te onih koji se bore. U molitvi je nemoguće ne ima-

ti napasti i proći bez borbe. Borba je znak da smo na pravom mjestu, da pravo molimo, pa nas protivnik čovjeka želi zaustaviti da ga ne pobijedimo.

Najljepše što nam se u životu može dogoditi jest da naučimo dobro moliti.